

MOVE - verktøykasse

for mer bærekraftig transport



Interreg



Co-funded by
the European Union

Öresund-Kattegat-Skagerrak



MOVE-verktøykasse for mer bærekraftig transport

MOVE-verktøykassen samler erfaringer, metoder og praktiske verktøy utviklet gjennom MOVE-prosjektets arbeid med mer bærekraftig transport i Danmark, Norge og Sverige. Verktøykassen er ment som støtte for kommuner, fylkeskommuner, skoler, virksomheter og andre aktører som ønsker å påvirke transportvalg i en mer miljøvennlig og helsefremmende retning.

MOVE-prosjektet er medfinansiert av Inter-reg ØKS og har testet ulike tiltak for å få flere til å velge gange, sykkel og kollektivtransport fremfor privatbil. Arbeidet har særlig hatt fokus på:

- barn og unges reiser til og fra skole og utdanning
- voksnes pendling til arbeid
- bruk og utvikling av knutepunkter der ulike transportformer møtes

I utviklingen og gjennomføringen av tiltakene har målgruppene vært tett involvert. Dette har gitt verdifull innsikt i hvilke barrierer – praktiske, sosiale og mentale – som hindrer mer bærekraftige transportvalg i hverdagen.

Prosjektet har tatt utgangspunkt i at endring av transportvaner ikke bare handler om infrastruktur, men også om vaner, opplevd trygghet, sosial påvirkning og tilgjengelig informasjon.

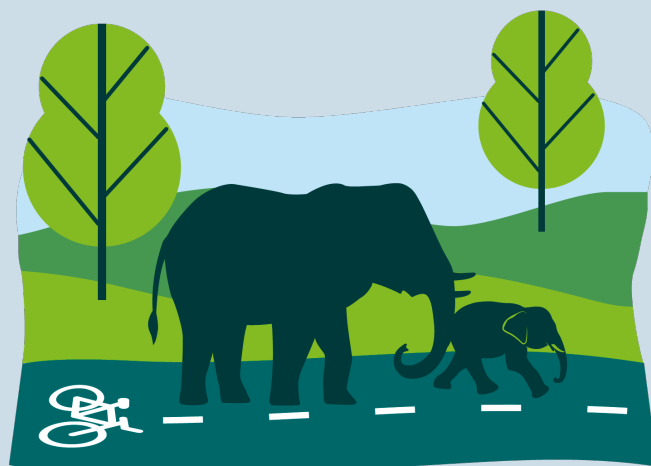
MOVE har derfor benyttet kunnskap fra atferdsteori og nudging, blant annet i form av små, enkle virkemidler som gjør det lettere og mer attraktivt å velge bærekraftig transport i konkrete situasjoner.

Erfaringene fra de mange testene og casene er samlet i MOVE-verktøykassen. Her finner du:

- anbefalte metoder og arbeidsprosesser
- konkrete verktøy og eksempler som kan tas i bruk lokalt
- læring fra gjennomførte tiltak – både det som fungerte og det som var utfordrende



Les mer og finn utdypende materiell på MOVE-nettsiden.



Innhold

- 04 Verktøy for barns transport
- 05 Nudging-idéer for barns transport
- 06 Verktøy for unges transport
- 07 Gode råd når ungdom er målgruppen
- 08 Verktøy for pendling
- 09 Gode råd i arbeidet med pendling
- 10 Verktøy for knutepunkter
- 11 Viktige grep i arbeidet med knutepunkter

Verktøy for barns transport

I Danmark, Sverige og Norge går og sykler stadig færre barn til skolen. I økende grad blir barna kjørt av foreldrene. Dette fører til økt trafikk, trengsel og utrygghet i skoleområdene, samtidig som barna får mindre erfaring med selvstendig og bærekraftig transport.

Gjennom MOVE-prosjektets caser har vi identifisert flere metoder og tiltak som kan bidra til å styrke barnas mulighet og motivasjon til å gå, sykle eller bruke kollektivtransport.

Skap oppmerksomhet og mulighetsrom gjennom kampanjer og konkurranser

Kampanjer og konkurranser bidrar til økt oppmerksomhet, refleksjon og samtale om transportvalg. De gir barn og foreldre en konkret anledning til å prøve nye vaner. For å oppnå varig effekt er det viktig med gjentakelse over tid, samt at fysiske forhold som trafiksikkerhet, gang- og sykkelveier er tilstrekkelig ivarettatt.

Eksempler på kampanjer med gode erfaringer i MOVE-prosjektet er Trafikkdag, På egne ben og Helt selv – sammen. Les mer om disse på MOVE-nettsiden.



Les mer om verktøyene på MOVE-nettsiden.



Husk kommunikasjon til og med foreldrene

Foreldre spiller en avgjørende rolle i barns transportvalg. Tiltak må derfor ta foreldrenes behov, bekymringer og vurderinger på alvor. Tydelig, målrettet kommunikasjon til foreldre er sentralt, gjerne kombinert med involvering.

Korte filmer, særlig der barna selv formidler budskapet, har vist seg å være effektive. MOVE-prosjektet har også vist at barn kan påvirke foreldrene i positiv retning – for eksempel når ønsket om å gå eller sykle til skolen forsterkes av at venner gjør det samme.

Gjennomfør trygghetsvandring med elever og foreldre

Trygghetsvandring sammen med elever og foreldre er et lavterskel og effektivt tiltak. Vandringene gir et felles grunnlag for å identifisere opplevde barrierer som trafikkfarlige kryss, manglende belysning eller utrygge områder – og legger til rette for konkrete forbedringer.



Nudging-idéer for barns transport



I MOVE-prosjektet har vi jobbet med nudging i forbindelse med barns transport og har gode erfaringer med:

01

Plakater eller poenghefter der barn kan følge egen og klassens progresjon.

02

Bruk elevenes ukeplaner som kommunikasjonskanal for transportbudskap.

03

Ukentlige motivasjonsbrev til elever og foreldre.

04

Startpoeng i konkurranser, slik at terskelen for deltakelse senkes.

05

Hovedpremier og ukepremier som gir ekstra motivasjon.

06

Sommerbingobrett som oppmuntrer til bærekraftige valg i ferien.

07

La barna dekorere skolen med egne transportbudskap.

08

Leserinlegg i lokalaviser for å løfte temaet i lokalsamfunnet.



Verktøy for unges transport

Flere unge reiser i dag med bil til og fra skole og utdanning. Dette skaper økt trafikk og utrygghet rundt skolene, og bidrar til at lite bærekraftige transportvaner etableres tidlig i livet.

Kampanjer, gamification og konkurranser

Erfaringene fra MOVE viser at kampanjer fungerer best når de kombineres med belønning, sosial konkurranse og lokal tilrettelegging. Gamification, for eksempel via apper, oppleves som særlig relevant for unge.

Kampanjen «Den grønne gymnasiedysten» er et eksempel der poeng, fellesskap og konkurranse bidro til engasjement.

Unge ambassadører

Samarbeid med unge ambassadører gir økt legitimitet og bedre kommunikasjon. Likeverdige relasjoner er avgjørende for tillit og medvirkning.

Unngå å innføre bilforbud

Bil og førerkort har høy symbolverdi for mange unge. I stedet for forbud bør tiltak rette seg mot dem som faktisk har alternativer, og gjøre bærekraftige valg enklere og mer attraktive.

Synliggjør transportmuligheter og øk bevisstheten

Tydelig informasjon om bussruter, utlån av elsykler og undervisningsopplegg øker unges bevissthet om egne valg.

Husk foreldrene

Foreldre påvirker unges transportvalg gjennom både holdninger og praktiske løsninger. Involvering av foreldre kan derfor forsterke tiltakene.



Les mer om verktøyene på MOVE-nettsiden.



Gode råd til når ungdom er målgruppen



Når målgruppen er unge, er det spesielt viktig å kommunisere på en måte som passer for dem. Her er noen gode råd fra MOVE-prosjektet:

01

Sett deg grundig inn i lokale forhold og utfordringer.

02

Bruk ungdommens eget språk og begreper.

03

Legg aktiviteter i skoletiden når det er mulig.

04

Vurder også møteplasser utenfor skolen.

05

Bruk visuelle virkemidler aktivt.

06

Vis tydelig hvordan ungdommens innspill brukes videre.

07

Sørg for enkel servering – det øker deltakelsen.

08

Vis respekt for foreldre, lærere og skolens rammer.



Verktøy for pendling

Arbeidsreiser står for en betydelig andel av det totale transportomfanget. Mange kjører alene i bil, noe som påvirker både klima, arealbruk og folkehelse.

Motivasjon og forankring

Motivasjon og forankring er avgjørende for å lykkes. Sterk lederforankring er avgjørende. En tydelig ansvarlig nøkkelperson bidrar til kontinuitet og fremdrift.

Bruk kampanjer og konkurranser

Digitale verktøy, poengsystemer og felles mål skaper engasjement. Feiring av resultater og anerkjennelse av innsats styrker motivasjon, fellesskap og en ny organisasjonskultur.

Kommuniser tydelig og ofte – og løft fram rollemodeller

Enkle budskap, hyppig kommunikasjon og synlige rollemodeller styrker troverdighet og etterlevelse.

Bruk korte og tydelige budskap som er lette å huske, for eksempel «Ta aktive og grønne valg», som er slagordet i Agder fylkeskommunes Grønne arbeidsreiser.

Fremme sykling

I MOVE har vi sett at sykling kan økes betydelig når terskelen for å prøve senkes. Utlån av elsykler har gitt ansatte mulighet til å teste sykkel som transportmiddel i egen hverdag, og har for mange vært avgjørende for å endre reisevaner. Mulighet for leasing av elsykkel gjennom arbeidsgiver har ytterligere bidratt til varige endringer.

I tillegg har praktiske tiltak hatt stor effekt. Oppgradering av sykkelfasiliteter som trygg parkering, garderober, dusjmuligheter og tilrettelegging for elsykler gjør sykling mer attraktiv, særlig for lengre reiser og helårs-sykling.

Fremme samkjøring

Samkjøring er et effektivt tiltak for å redusere antall biler på veien og utnytte eksisterende kapasitet bedre. I MOVE har digitale samkjøringsløsninger gjort det enklere for kolleger å finne hverandre, koordinere reiser og etablere faste ordninger.

Reserverte parkeringsplasser for samkjøring har fungert som et tydelig insentiv og synlig signal om ønsket adferd. Tiltaket bidrar både til økt deltakelse og til å skape en kultur der det å dele bil oppleves som positivt og verdsatt.

Fremme bruk av kollektivtransport

Erfaringer fra MOVE viser at pris, enkelhet og opplevd nytte er blant de viktigste faktorene for å få flere til å velge kollektivtransport. Tiltak som pendlerkort via bruttolønnsordning senker kostnadsbarrieren og gjør ordningen mer konkurransedyggig sammenlignet med privatbil.

Muligheten til å arbeide, lese eller slappe av underveis øker opplevelsen av reisetiden som nyttig tid. Informasjonsskjermer, tydelig reiseinformasjon og målrettede kampanjer som avkrefter myter og synliggjør fordelene ved kollektivtransport, har vist seg å være effektive virkemidler for å påvirke holdninger og valg.



Gode råd i arbeidet med pendling

Alle bedrifter og ansatte er forskjellige. Derfor er pendlere en bred målgruppe. Her er våre gode råd når du arbeider med pendlere som målgruppe:

01

Sikre god forankring i organisasjonen og få på plass en nøkkelressurs for satsingen.

02

Kartlegg behov og identifiser barrierer.

03

Utpek ansatte som kan representere flertallets perspektiv.

04

Test tiltak som er tilpasset de ansattes behov.

05

Involver medarbeiderne i planleggingen.

07

Utvikle løsninger i fellesskap fremfor å presentere ferdige løsninger.

08

Bruk workshops, undersøkelser og pilot-tester.

08

Respekter ansattes tid og velg passende tidspunkt.



Les mer om verktøyene på MOVE-nettsiden.



Verktøy for knutepunkter

Et knutepunkt samler flere transportformer på ett sted og gjør det enklere å velge bærekraftige reiseløsninger. I MOVE-prosjektet er det gjennomført flere tester for å undersøke hva som motiverer innbyggere i nærheten av knutepunkter til å velge alternativer til privatbil.

I distriktsområder, der bilen ofte er det dominerende transportmiddelet, kan knutepunkter spille en særlig viktig rolle. De kan styrke tilgangen til kollektivtransport, bidra til økt mobilitet og gjøre det mulig å kombinere ulike transportformer på en mer effektiv måte. Nedenfor presenteres metoder og tiltak som kan bidra til å utvikle attraktive og funksjonelle knutepunkter i ytterområder.

Undersøk hva som motiverer – eller hindrer – bruk

God innsikt i målgruppens behov, vaner og opplevde barrierer er avgjørende for å lykkes. I MOVE har vi benyttet spørreundersøkelser, dialog via lokale kanaler og ulike former for medvirkning for å samle kunnskap. Denne innsikten har dannet grunnlag for å utvikle målrettede tiltak som tar utgangspunkt i faktiske behov fremfor antakelser.

Informasjon og synlighet

Tydelig, lett tilgjengelig og forståelig informasjon er en forutsetning for at innbyggere skal føle seg trygge og velge å bruke knutepunktet. Klar informasjon om ruter, avgangstider, fasiliteter, overgangsmuligheter og opplevd trygghet gjør det enklere å orientere seg og å velge kollektivtransport fremfor bil.

Trygg overgang mellom transportformer
Opplevd trygghet er avgjørende for bruk av knutepunkter, særlig på kvelds- og vinters-tid. Tiltak som god belysning, takoverbygg, oversiktlige arealer og sikre parkeringsløsninger for sykkel og bil bidrar til økt trygghetsfølelse. I MOVE har Midttrafik testet Bike-Pod – en trygg sykkelparkering – som har vist seg å øke opplevelsen av sikkerhet og komfort.

On-demand-tjenester

On-demand-transport og fleksible bestillingstjenester kan gjøre det enklere å velge bærekraftige transportformer, særlig der tradisjonelle rutetilbud er begrenset. Erfaringer fra Varberg kommune viser at on-demand-buss kan gi betydelig økt bruk av kollektivtransport, spesielt som matetransport til knutepunkter.

Flere aktører gir økt kompleksitet

Knutepunkter involverer ofte mange aktører, noe som gjør arbeidet komplekst. Det er viktig å avklare roller og ansvar tidlig, samt sikre god koordinering på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Samarbeid og regelmessige fellesmøter legger til rette for helhetlige og gode løsninger.

Arbeid med knutepunkter tar tid

Utvikling av knutepunktstiltak tar ofte lengre tid enn forventet. Det kan derfor være hensiktsmessig å identifisere mindre, gjennomførbare tiltak som kan realiseres underveis, parallelt med planlegging og utvikling av større endringer.

Viktige grep i arbeidet med knutepunkter



Ved knutepunkter er målgruppen svært bred, og det kan derfor være vanskeligere å målrette tiltakene. I MOVE har vi hatt gode erfaringer med å segmentere målgruppen – de som sparer tid, de som får billigere transport ved å la bilen stå, og de som nyter fritiden mens de er på farten.

Her er våre gode råd når man arbeider med knutepunkter:

01

Start tidlig og planlegg for hindringer.

02

Involver hele familien der det er relevant.

03

Bruk kreative arbeidsmetoder i medvirkning.

04

Involver alle relevante aktører, særlig i distriktene.



Les mer om verktøyene på MOVE-nettsiden.





MOVE-verktøykassen er utviklet av prosjekt-partnerne og medfinansiert av Interreg ØKS.

Interreg



Co-funded by
the European Union

Öresund-Kattegat-Skagerrak

midt
regionmidtjylland

